

Iparosok, kézművesek

Sorozatunk első három részében megpróbáltuk bemutatni az 1720-ban németekkel újratelepített község mindennapi életét, lakóinak vagyoni helyzetét, törekvésüket a község felvirágoztatására.

Mint minden itt élő népcsoport esetében megfigyelhettük már, úgy a német telepesek esetében is a szőlőtermesztés jelentette a kiutat a kezdeti nyomorból.

Az akkori falusi közösségekben természetes volt, hogy szinte valamennyi igényüket (ruhanemű, termelőeszközök, házépítés stb.) önmaguk elégítették ki, állították elő. Már szó volt róla, hogy valamennyi telepített család a mezőgazdaságban, elsősorban a helydottságainak megfelelően a szőlőtermesztésben dolgozott.

Láthattuk azonban, hogy az újjátelepítést követő első összeírásban (1725) már feltűnt a későbbi iparosréteg első tagja, Hol Tóbiás kőműves.

A kor ipari nagyüzeme, a céh ebben az időben csupán nyomaiban volt jelen a falu életében. Két céhlegény élt az akkori Budaörsön. Korántsem biztos azonban, hogy az inasévek letelte után valaha is felszabadultak, és teljes jogú mesterek lettek.

Egy idő után a helyi és a környékbeli falvak lakóinak igényei létrehozták az úgynevezett „paraszti iparúzők” rétegét egy-egy községen belül. Így történt ez Budaörsön is. A céheken kívül tevékenykedő „háziiparosok” szinte valamennyien földművelők voltak, jórészt ez biztosította a megélhetésüket. Szakmájuk szerint is kötelesek voltak adózni a földesúrnak, a Zichyeknek, főbb a Kamarának. Ezek voltak a „rontár iparosok”. Olyan kézművesek ők, akik szegénységük vagy más irányú tevékenységük miatt sohasem váltak céhtagokká. A földesúr legtöbbször szívesen látta őket birtokán a letelepedni szándékozók között, kivéve azokat, akik korábbi lakóhelyükön adósságot hagytak maguk után.

Külön kell szólnunk a céhlegények-

ről, kik az összeírás szerint községünkben is éltek. E korban már saját szerzsámaikkal dolgoztak. A mester tudta és beleegyezése nélkül munkát nem vállalhattak. Vándorútjuk ideje alatt arra törekedtek, hogy a saját műhely berendezéséhez szükséges pénzt és eszközöket beszerezzék. Ezután került sor a felszabadítási díj befizetésére, a lakoma megtartására, a remekmű elkészítésére.

A környező falvak közül Budakeszin volt kiemelkedően magas a kézművesek aránya. Az 1760-as összeírás szerint 31 iparos dolgozott a községben, ez akkor az összes adózók 14%-a volt. Ebben az időben a kezdeti szegénység után már Budaörs is jómódú falvak közé tartozott a szőlőkultúrának köszönhetően. A községünkben élő kézművesek jórészt helyi, kisebb részt a környező falvak igényeit elégítették ki.

Iparosok száma Budaörsön:

1752-ben: 12 fő az adózók 8,8%-a

1770-ben: 26 fő az adózók 13%-a

Budaörs kézműveseinek iparágak szerinti megoszlása 1770-ben:

	céhlegény	céhen kívüli mester
mészáros		
szabó		4
takács		2
varga		5
csizmadia		1
kovács		2
kőműves	2	
ács		2
asztalos		1
pintér		6
bognár		1
chirurgus		
	2 fő	26 fő

Céhes mestert egyet sem jegyeztek föl ebből az időből.

Filipszky István